Ч. 9 (13.554). Львів, неділя 14. січня 1934. Pocztowa opłatę zapłacono ryczałtem. Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:

Місячно	5·00 зол.
Чвертьрічно	15·00 „
Піврічно	30·00 „
Річно	60·00 „

ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Закінчення старого року і Новий Рік у церкві св. Юра.

Закінчення старого року відбудеться в церкві св. Юра в суботу 13. ц. м. в год. 6. вечором. Проповідь виголосить о. д-р Гавриїл Костельник. У неділю (Новий Рік) почнеться в тійже церкві точно в год. 10. передпол. торжественна Служба Божа, яку відправить Преосв. Н. Будка. На ті богослуження запрошує всіх вірних Парохіяльний Уряд.

Хочуть православного єпископа для Галичини!

В додатку до вчорашньої нашої замітки про наступ православія на Галичину довідуємося ще, що зїзд варшавсько-холмської дієцезії у Варшаві рішив поробити заходи в урядових кругах у справі іменування окремого православного епископа для Галичини з осідком у Львові.

Одночасно з тим зїзд виступив різко проти поширювання унії на північно-західних землях, що їх замешкує компактною масою православне населення. Зїзд запротестував проти того, що Рим уважає, мовляв, ті землі за місійні терени.

Українські вязні в Ломжі і Ґрудзьондзу.

Список українських вязнів, яких перевезли з дрогобицької вязниці до **Ломжі**: 1) Андрухів, 2) Антонюк, 3) Н. Баран, 4) С. Баран, 5) Бойдуник, 6) Байда, 7) Комарницький, 8) Корчинський, 9) Ленкавський, 10) Лушпак, 11) Митаньчук, 12) Пухаль, 13) Спас, 14) Стасів, 15) Сирота, 16) Тильчак, 17) Федорика, 18) Шиманський, 19) Яцкович.

До **Ґрудзьондза** перевезені такі вязні: 1) Атаманчук, 2) Батюк, 3) Біда, 4) Гук, 5) Гриньчук, 6) Книш, 7) Коваль, 8) Левицький, 9—10) братя Мицики, 11) Попович, 12) Рудич, 13) Севич, 14) Сталник, 15) Стадник, 16) Цебеняк і 17) Щерба.

У **Дрогобичі** залишилося ще 19 українців-вязнів.

Фальшиві поголоски про амнестію!

У дискусії над буджетом міністерства судівництва заінтерпелював учора в буджетовій комісії **пос. д-р Загайкевич** міністра Міхаловського, чи уряд задумує вжити заходів у справі амнестії. На це міністер заявив таке:

„У справі амнестії можу ствердити лише те, що **досі в уряді на тему амнестії не було ніяких розмов.**"

Ясно і недвозначно!..

Пряшівське „Русское Слово" рятується церковними грішми.

Русофільське „Русское Слово" у Пряшеві на Словаччині, яке появлялося досі як тижневик за гроші епископа Павла Ґойдича і прелата о. Т. Мартяка з Америки, подає в своєму новорічному 1. числі ц. р. до відома, що відтепер буде виходити лише двічі в місяць. У тім самім числі оголошує постанову консистора ч. 5.339/33. за підписом епископа, що **часопис стає офіційним органом Пряшівської Епархії**, на який парохіяльні уряди і церковні школи мають обовязково присилати з церковних кас досить високі передплати.

Замітне, що перше число „офіціоза" не змінило зовсім дотеперішнього свого способу писання ані русофільської тенденції: розписало передплату для народу, а парохіяльним урядам обіцює консистор посилати урядові постанови в окремих додатках до „Русского Слова". В зрозумілій мові це значить: **будуть рятувати замасковане русофільством маляронство — церковними грішми.**

І до того всього прикладає свою руку греко-католицький епископ!

Афера Ставіського у французькому парляменті.

ПАРИЖ, 11. І. ПАТ. Сьогоднішнє засідання палати депутованих викликало велике заінтересування в політичних колах. Вже на кілька годин перед нарадами зібралася велика юрба перед бурбонською палатою. В год. 15.30 предсідник Буісон відкрив засідання і відчитав список інтерпеляцій. Забирає голос премієр Шотан, домагаючись негайної дискусії над інтерпеляціями в справі афери Ставіського, яких зголошено 12.

Внесення премієра принято, після чого вийшов на трибуну соціялістичний депутований Ляґранж, пояснюючи, яким способом Ставіський довів до зорганізування ошуканчої афери та підкреслюючи, що він мав могутніх приятелів і часописи. Арештовано вже одного депутованого і головних редакторів. Показується, що Ставіський мав також союзників не тільки в пресі, але й серед високих урядовців і службовців поліції. Вони й улекшили Ставіському втечу. Говорили, що Ставіський скінчив самогубством, однак прилюдна опінія наслідком ролі, яку відограла поліція в попередній афері, відкидає тезу самогубства, заявляючи, що це поліційне душогубство. В цьому місці Шотан протестує. Деп. Ляґранж продовжує свою промову, підкреслюючи, що головна річ, що така теза знайшла віру прилюдної опінії, серед якої панує хаос наслідком впливів, які сфальшували хід справедливости.

ПАРИЖ, 12. І. ПАТ. На вчорашньому засіданні палати депутованих, присвяченому афері Ставіського, після промов депутованих, що атакували гостро владу, відповідав премієр Шотан. Він зазначив, що в такій важній справі не слід допустити до цинічної експльоатації тієї афери людьми, що найменше до того покликані. Не дбаю про те, чи буду повалений або ні, говорив премієр, але уряд виступить з цілою енергією і спільники Ставіського будуть строго покарані. Дальше премієр зясовує факти і зазначує, що Ставіського не повинні були випустити на волю на основі лікарського свідоцтва, але держати в спеціяльнім вязничнім шпиталі. Кільканацятьразове відкладання його справи було каригідною помилкою. Якби Ставіський був арештований, не міг би виконувати своїх ошуканчих практик. Міністер справедливости рішив зробити все, щоб устійнити відповідальність урядовців. Ставіський бушував по касинах і клюбах, коли ще в 1925 його звідтам усунули. Сталася річ незрозуміла, що комісар поліції, який арештував Ставіського, не міг ствердити ідентичности ошуканця і сам його закривав. Опісля Шотан обговорив операції міської кредитової каси в Байоні. Ошуканство викрилося аж тоді, коли не заплачено довгів. Уряд переведе реформу міністерства справедливости і поліції. Треба би ще перевести реформу прилюдної моралі.

Ширіть наш часопис!

Тридцять літ на сторожі національної кооперативної справи.

Ювилей 30-ліття праці Ревізійного Союзу Українських Кооператив.

Одна з найбільших наших народніх установ — Ревізійний Союз Українських Кооператив — святкує тепер ювилей 30-ліття своєї важкої і відповідальної праці. Святкує його в незвичайно важких для нашої кооперації хвилинах, а тому цей ювилей виростає далеко поза межі внутрішнього свята установи, а стає святом всієї нашої кооперації, святом цілої західньої вітки нашого українського народу. В дні 15. січня ц. р. відбудуться чергові, ювилейні Загальні Збори РСУК, а 16. січня ц. р. у Великому Театрі відбудеться Святочна Академія РСУК, на яку прибудуть делегати з усіх сторін нашого краю. В ці святочні дні нашої кооперації хочемо згадати про працю і заслуги РСУК для нашої кооперації — і для нашого народу по цей бік межі.

В дні 4. грудня 1903 р. основано товариство „Краєвий Союз Ревізійний" у Львові за почином тодішніх наших економістів і кооператорів, на чолі з сеніором нашого кооперативного руху д-ром Костем Левицьким. У дні 18. січня 1904 р. приняло тодішнє намісництво статут цієї установи до відома, а вже в червні 1904 р. признали цьому товариству право переводити ревізії в кооперативах. Так повстав орґанізаційний і ідейний осередок західньо-української кооперації, який згодом розвинувся у велику й впливову установу на наших західних землях. Першим головою К. С. Р. вибрано д-ра Костя Левицького першим ревізором, потім першим директором став дир. Омелян Саєвич. З тих кооператорів, що вели Краєвий Союз Ревізійний і працювали в цьому, слід відмітити ще Костя Паньківського д-ра Теофіля Кормоша, д-ра Я. Кулачковського, д-ра С. Федака, В. Нагірного, д-ра Е. Олесницького — і інших, які приложили чимало праці і труду для двигнення установи.

Зокрема треба згадати про велику заслугу Костя Паньківського, першого редактора „Економіста" і „Кооперативної Бібліотеки", Андрія І. Жука, довголітнього редактора „Економіста" і „Самопомочи", постійних співробітників цих видавництв Івана Петрушевича, С. Кузика, Костя Кульчицького, що друкованим словом пробивали шлях для правдивої кооперативної думки в народній гущавині — та в кабінетах наших економістів та народніх діячів. А поруч них вели живу практичну працю такі випробовані кооперативні робітники як І. Филипович, М. Павлик, І. Стернюк, В. Ольховий, І. Федак і інші — що важкою ревізорською роботою ставили перші цеглини від трівку будівлю Краєвого Союзу Ревізійного. Руками цих всіх тут названих і неназваних народніх робітників розбудовувано не тільки цю установу, а творено теж у краю живу [illegible]ативну орґанізацію, яка крім того, що творила нове господарське життя, давала нову форму українській економічній думці, вводячи її на правильний, кооперативний шлях. Передвоєнний час праці закінчив Краєвий Союз Ревізійний поверх 600 кооперативами-членами, які густою сіткою розкинулись по всій Галичині.

Війна — всесвітня та визвольна — стримала розвиток К. С. Р. і нашої кооперації, бо вся енер-

тія нації звернулася на поле бою за волю Батьківщини. Та прийшов кінець великим дням, і треба було думати за нову, послідовну розбудову народнього життя, про будову трівкої основи, на якій в майбутньому не схитнеться нога при великій роботі. Десятки тисяч здорових рук проміняли поневолі свої заміри на дрібну народню роботу, знову почала йти кооперативна праця, але вже на всіх західних землях. Нові часи, змінені обставини вимагали нової програми праці, нових засобів її переведення.

У 1921. р. повстав Краєвий Комітет Організації Кооператив, що разом з Краєвим Союзом Ревізійним почав відбудову нашої кооперації. Принято програму кооперативної праці, вироблену інж. Юліяном Павликовським і йому віддано провід К. С. Р. Змінено статут товариства і назву на „Ревізійний Союз Українських Кооператив — Центральне Обєднання Української Кооперації“, в скороченні РСУК. І під цією назвою відомий він нам, як наша центральна кооперативна установа, як організаційний та ідейний осередок нашої кооперації. Установлено поза радою теж дирекцію для цієї установи, а її провід перебрав у 1929 р. Остап Луцький. Від 1921 р. до часу створення колегіяльної дирекції, був директором цієї установи дир. Іван Филипович, що тепер є членом дирекції. РСУК скоро став теж одною з найбільш авторитетних наших установ. Йому підлягають усі центральні кооперативні установи, а саме Центросоюз, Центробанк, Народна Торговля та Маслосоюз, йому підлягають Окружні Союзи Кооператив (34), Українбанки (122), Районові Молочарні (109) та низові кооперативи ріжних форм (2865) на підставі стану з кінцем 1932 р. РСУК має тепер 76 службовиків, у тому 36 ревізорів; видає два кооперативні органи, а то тижневик „Господарсько-Кооперативний Часопис“ та місячник „Кооперативна Республика“, також видав низку книжок з ділянки теорії і практики кооперації.

РСУК є правдивим осередком нашої кооперації на західних землях, обєднуючи українські кооперативи від Нового Санча по Скалу над Збручем та від Жабя по Берестя на Поліссі. Нема такого повіту, де не ділав би РСУК, нема, мабуть, такого села, де не заїхалиб його ревізори, нема громадянина-українця, що не знав би про цю установу. Бо РСУК — це завершення нашої кооперативної будівлі, це поняття рівнозначне з обєднанням нашої кооперації в одному національному осередку.

Тому в 30-ліття Ревізійного Союзу Українських Кооператив бажаємо цій установі і її керманичам, щоби цей осередок нашої кооперації кріпшав, дальше розвивався та був і надалі жнвчиком незалежної національної кооперативної праці, як це було досі, та щоби переможно вийшов з тих труднощів, які стрічає чи стрічатиме на шляху своєї невсипучої, а такої потрібної для нашого народу праці.

РСУК і наша вся кооперація — це гордощі не тільки самих кооператорів, але всього нашого громадянства і тому цей ювилей — це теж радісна хвилина всього українського народу по цім боці Збруча. Віримо, що колиб не страшні умовини життя й небувалий гнет по тамтім боці кордону, то свято РСК відбилось би радісним гомоном від Лемківщини — по далекий Кавказ.

Розпорядок у справі громадських виборів.

„Вістник Законів“ приносить розпорядок міністра внутрішніх справ у справі виборчого регуляміну до громадської управи на терені середущих і східних воєвідств. Розпорядок є згідний з духом попередніх виконних розпорядків до самоврядного закону. Вибори визначує староста й іменує предсідника комісії. Голосується наперед на війта, його заступника, вкінці на лавників. Голосування відбувається письмо і тайно при досить складній системі обчислювань. Виборчі протести рішає староста, що має теж право уневажнити вибори.

Кріваві демонстрації в Парижі.

ПАРИЖ, 12. І. ПАТ. Вчора вечором дійшло в околицях палати депутованих до демонстрацій. Щоби перешкодити демонстрантам, поліція здержала рух на мості, що лучить площу Згоди з парляментом і уставила в ріжних точках самоходи з поліцією. Коли демонстранти стали напирати, поліція влаштувала шаржу, арештуючи кількадесять осіб. Демонстрації повторилися на бульварі Ст. Жермен. Маніфестанти кидали на їздню дерево, наслідком чого кількох поліцаїв впало з коней. В латинській дільниці юрба демонстрантів заатакувала поліцію та ґвардію, закидаючи їх камінням. Багато поліцаїв ранено. Демонстрації здавлено аж пізним вечором.

Анґлійська будівельна пятилітка.

Анґлійський уряд розпочав на великі розміри перебудову міст і осель. Програма на найближче пятиліття передбачує збурення 200.000 домів і перебудову цілих робітничих дільниць. На ту ціль призначено 95 міліонів фунтів шт.

Виконання програми запевнить працю 30.000 робітникам, а яких міліон робітничих родин перенесеться з брудних і темних приміщень до гігієнічних і комфортових мешкань.

——o——

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 14. СІЧНЯ 1934.

БАРБЕЙ Д'ОРЕВІЛІ.

Кармазинова завіска.

Це було страх давно. Я їхав на західні болота полювати водну птицю — а що тоді не було ще там залізниці, я взяв диліжанс, що переходив через вузловий пункт замку де Рюсей і що віз тоді тільки одну особу. Цю особу, під кожним оглядом дуже замітну, знайому мені з частих зустрічей у товаристві, дозвольте мені називати віконтом Брассаром. Обережність мабуть зайва. Тих кількасот осіб, що звуть себе у Парижі „товариством“ може легко назвати його справжнє імя... Було близько пяти годин вечора. Сонце освічувало своїм притьмареним огнем закурений шлях, посеред тополь і левад, яким мчали ми навскоки четверо дужими конями і бачили тільки їх мязисті стегна, як здіймались за кожним ударом поштаревого бича, — а поштар може бути символом життя, в якому ми вибираючись у дорогу завсіди занадто сильно виляскуємо бичем!

Віконт Брассар був уже в тій добі, коли не можна виляскувати батіжком... Та мав він темперамент гідний англійця (виховали його в Англії), що навіть смертельно ранений ніколи не признається до цього і вмираючи твердитиме, що живе. Ми в товаристві і навіть у книжках звичайно глузуємо з намагання залишитись молодим тих, що мають за собою щасливий вік недосвіду і дурощів, і наша в тому правда, коли самою своєю формою це намагання — смішне; але коли воно навпаки: імпозантне, наче гордощі, що не піддаються і підтримують його — не кажу, що це не безглузде, бо і так воно гарне, як стільки інших безглуздих речей!... Коли почування гаволії, що вмирає і не піддається геройське під Ватерльо, то не менше геройське воно перед обличчям старости, що не має навіть у собі поетичних баґнетів, якими добиває нас. Є такі військові голови, що для них в усіх справах найважніше, як під Ватерльо не піддатись!

Віконт Брассар, що так і не піддався (він іще живе і пізніше скажу, як, бо це варта знати) у той час, коли я всів до диліжансу, був, якто безсовісно кажуть у вищому товаристві, жорстокому, немов гарна жінка — „старий красунь“. Правда, що хто не дає звестись словам або цифрам щодо віку людини — яка має завсіди стільки років, на скільки виглядає — той міг назвати Брассара коротко „красунем“. Бодай у тій добі, маркіза В., що добре визнавалась у молодих людях і що підстригла, як Далiля Самсона, напевне з них який тузин, носила мов на показ у своєму широкому браслеті на блакитному тлі кінчик віконтового вуса, що порудів більше під владою чорта, ніж під вагою часу...

Це був справжній денді. Якби був ним трохи менше, напевне став би був фельдмаршалом. Замолоду був одним із найблискучіших офіцирів при кінці першої імперії. Нераз казали мені його полкові товариші, що він відзначався незвичайною сміливістю.

Мав він вроду, потрібну воякові більш як кому іншому, бо нема молодости без вроди, а армія це-ж молодість Франції. Був родом, здається з норманців, племени Вільгельма Завойовника і казали, що сам завойовував чимало... Брассар проявляв скрізь байдужу погорду до дисципліни. З винятком походів, коли він увесь ставав офіциром, він ніколи не визнавав військових обовязків. Багато разів, наприклад, він рискував довгим побутом у вязниці, коли крадьки втікав із гарнізону до сусіднього міста на забаву і вертався тільки на паради або військові огляди, попереджений кимсь із відданих йому вояків, бо хоча начальники не хотіли мати під собою людини, якої сама вдача ненавиділа всяку дисципліну та рутину, вояки були ним захоплені.

І ніхто не міг би ні передбачити ні вгадати, як довго тяглась би ця гра у непокірливість, що так дивувала його товаришів і яку він віз з такою самою відвагою, з якою важив би своїм життям на полі бою, якби революція 1830 р. не була звільнила начальників Брассара від клопоту — якщо такий трапився би — а його, нерозсудливого капітана, від загрози, що з кожним днем збільшувалась, що його ганебно викинуть із служби. Тяжко ранений за Трьох Днів, він знехтував службою за нової Орлеанської династії, якою погорджував. Коли Липнева Революція зробила Орлеанців господарями країни, якої вони не зуміли вдержати у руках, капітан лежав у ліжку ранений у ногу підчас останнього балю у герцогині Беррі. Та на перший звук барабанів, він підвівся, щоб пристати до своєї сотні, а що не міг через рану узути чобіт, пішов узяти участь у бунті, наче на баль, у лякових півчеревиках і шовкових панчохах. Так він стояв на чолі своїх гренадирів на площі Бастилії, де йому доручили очистити весь бульвар. У мент, коли дійшовши до Франкаті на розі вулиці Рішеліє, давав наказ своїй сотні, щоб узяла першу барикаду, яку надибле на дорозі, куля влучила його у маєстатичні груди, що провокували ворога подвійно і своєю ширинoю і довгими срібними нашивками, що ясніли від плеча до плеча, а камінь розбив йому руку. Та це не завадило йому змести барикаду і дійти зі своїми охопленими палом людьми до церкви св. Магдалини.

(Продовження буде).

Боротьба довкола „еліти”.

ПОВНЕ ВИЕЛІМІНУВАННЯ УКРАЇНЦІВ З ЗАКОНОДАТНОЇ ПАЛАТИ!

Оноді радила у Варшаві конституційна комісія сойму. Ціле засідання було заповнене атаками на новий „геніяльний“ проект зміни польської конституції. З польських послів з гострими промовами виступили посли **Руґ** (Стр. Люд.), **Чапінський** (ППС), **Бітнер** (ХД) і **Янковський** (НПР). З непольських клюбів промовляв лише пос. **д-р Вол. Загайкевич** (як нижче). Відповідав усім сам голова ББ. **полк. Славек**, який уперше прийшов на засідання конституційної комісії і полк. **Медзінський**. Оба вони сильно боронили найбільш „геніяльну“ точку конституційного проекту, яка вводить принцип т. зв. еліти та згори зараховують до неї лише старшин удекорованих двома військовими орденами.

ПРОМОВА ПОС. Д-РА В. ЗАГАЙКЕВИЧА.

В імені Українського Клюбу маю намір піддати виключно загальній і засадничій оцінці тези проектованої зміни конституції, головно під кутом інтересів українського народу, який у теперішню пору входить у склад польської держави проти своєї волі внаслідок програної боротьби за незалежність, а який творить абсолютну більшість населення на території, яку замешкує. Найбільш знаменною рисою тез нового проекту конституції є факт, що цей проект не признає істнування в польській державі великих просторів землі, замешкалих від віків у переважаючій більшости українським народом, та не рахується з фактами недавнього минулого, ані з тим, що український нарід живе дальше своїми державно-творчими аспіраціями. Новий конституційний проект уважає польську державу, як виключно національну, так якби вона складалася виключно з громадян польської народности. Свідчить про це признання виборчого права до сенату, зі значно більшими атрибутами, як досі, одиноко специфічно ад гок сконструованій „еліті“, серед якої в даних обставинах не лише вибраним, але навіть виборцем не може бути ніякий українець!

Не мали ми і до цієї пори майже ніякого фактичного впливу на хід справ у соймі або сенаті. Але на будуче правне позбавлення українського населення можливости мати голос у законодатній палаті — в сенаті — є безспірним доказом, що польська держава переходить до денного порядку над 6-міліоновим українським населенням у межах польської держави та трактує його пер вон ест згідно з ославленим московським взором: „Не било, нет і не будет“.

Позбавлення активного і пасивного виборчого права до сенату цілого українського народу набирає тимбільшого значіння, що і друга законодатна палата — сойм — буде засадничо змінена. А все те разом з обмеженням посельського імунітету причиниться до зменшення впливу і значіння представництва українського народу в цих палатах. Новий сойм у значній мірі буде позбавлений теперішніх своїх прав та вповні підпорядкується владі президента чи пак уряду — отже владі оліґархії. Новий проект конституції в цілій повноті передає владу в руки президента чи уряду. Перечеркується всяку можливість для українського народу леґально впливати на розвиток публичних справ, а навіть на вирішування наших власних українських справ, які торкаються нашого українського громадянства. Ніхто з українців не може займати становища в державній адміністрації, а передовсім провідного, так, що не маємо абсолютно ніякого значіння і впливу в державній адміністрації, якій саме проект конституції передає всю фактичну владу у державі і регулює всі ділянки публичного життя.

Не знаємо, які наслідки буде мати факт, що 6-міліоновий український нарід є поставлений поза скобки публичного життя держави і що його спихають до ролі політичних паріїв, яким залишають тільки й виключно обовязки для держави але ніяких прав. Відповідальність за цей факт мусите, панове, проектодавці нової конституції, взяти виключно на себе.

Ми приневолені підчеркнути, що таке поставлення справи суперечне з підставами версайського трактату, а зокрема трактату для меншин, суперечне з основами рішення Ради Амбасадорів з 15. III. 1923 р. та з польським законом з 26. вересня 1922 р. Ці всі трактати та закони побудовані на основі самоозначення народів і українському народові, влученому у склад польської держави, признають право найширшої територіяльної автономії. Проект зміни конституції переходить над тими всіми основами до денного порядку.

Томуто, не зрікаючися наших правно-державних ідеалів, мусимо з того місця при нагоді дискусії над зміною устроєвого закону вимагати, щоби польська держава супроти українського народу в межах Польщі сповнила свої зобовязання. В противнім разі будемо приневолені перенести оборону наших правно-політичних прав на інший терен, а саме на терен, отворений міжнародніми умовинами.

Фінансовий скандал і політична кріза у Франції.

Женева, 10. січня 1934.

З женевської перспективи видно виразно деякі контури сучасного кольосального фінансового скандалу у Франції, можливо непомітні зблизька, і на них варто звернути увагу. Розміри цієї афери такі, що вони заслонюють покищо її деталі. По приблизному обчисленні органів суду шкоди французьких ощадників перевищують далеко пів міліярда франків.

На перший погляд ціла афера видається цілком фантастичною. І справді, якийсь москаль, Ставіський, дуже скоро по приїзді до Франції одержує французьке громадянство, дуже скоро дістається до вязниці за фальшування вартісних паперів, відсиджує два роки в слідчім арешті, виходить на волю без суду; прибирає фальшиве імя — Серж Александр, дістається до верхів французького фінансового світу, користується підтримкою преси, послів, навіть міністрів, не зважаючи на те, що його тотожність з Ставіським на загал досить відома, засновує підприємства, оперує міліонами, підплачує низку часописів, дає сто тисяч франків на доброчинний фонд паризької поліції. Користуючись такими високими звязками входить до управи „Кредіт Мюніціпаль“ Байони та разом з директором Тіссіє видає на сотки міліонів фальшивих бонів, які міністр Далімїє в пресі поручає купувати французьким ощадникам, як певні вартісні папери.

По тих знаних фінансових операціях пана Ставіського поліція ввічливо запрошує його до себе на розмову, після чого талановитий фінансіст зникає. Знайдений у Шамоні, центрі зимового спорту на схилку Монбляну, в кількох годинах залізничої їзди від Женеви, Ставіський стріляє собі в голову, коли поліція стукає до його дверей, і вмирає на радість усіх, що мали причини побоюватися його зізнань у суді.

Тимчасом фінансовий скандал викликав вже політичні наслідки і спричинив крізу сучасного французького уряду. Тяжко скомпромітований міністр кольоній, Далімїє, подався до димісії лише по двоходеннім спротиві, та намовах голови кабінету, зимусивши заяву, яка має йому помогти вибілитися на судовім процесі. Це мало викликати відемне враження в Парижі. Тим більше, що французький уряд вагається покищо відшкодувати власників фальшивих бонів.

Відносно моральної вартости голови ради міністрів та його щирого бажання розкрити цілу аферу до дна у Франції не мають сумніву, але дехто має сумнів відносно спроможности сучасного уряду зробити це. Як повідомляє паризький кореспондент „Журналь де Женев“ там гадають, що в уряду „нема потрібного авторитету, а можливо нема й бажання перевести грунтовну чистку. Можливо, що уряд впаде не відразу, можливо, що дискусії над ширшими інтерпеляціями скінчаться порядком денним, що дасть можність урядові животіти. Але в недалекій будучині повстане кріза, чи кілька кріз, аж поки не утвориться уряд, що буде справді викликати до себе довіря та покаже рішучість зробити в хаті порядок.“

Коли французьке громадянство досі не мало в чімсь довіря до свого уряду, то це був без

сумніву скорше терен зовнішньої ніж внутрішньої політики, про що свідчили й останні засідання французького парляменту. Зрештою в цім випадку зовнішня політика та внутрішні відносини у Франції вяжуться дуже тісно.

Що Ставіський московського походження, є розуміється звичайним випадком. Шахрайство є лихом інтернаціональним, але чи шахрай, що не належить до „заприязненої" нації, знайшов би в фінансових та політичних колах Франції таке услужне підтримання, як москаль, питання інше. Що в Парижі не викрили тих, що схопили Кутепова, є також випадком, який міг би трапитися і деінде. Московське походження Горгулова є звичайно вже менше випадковим, хоч політичні атентати трапляються не лише в Европі, а й в Америці. До випадків можна зачислити звичайно і ту обставину, що фінансовий та політичний скандал у Франції на превеликий жаль заслонив собою аферу численної шпіонської банди, яка складалась справді не з самих москалів, але зате працювала без сумніву на користь „заприязненого" московського уряду. До випадків можна зачислити і саботажі на французьких пароплавах та залізницях, комуністичний страйк робітників річної плавби, криваві розрухи в кількох містах Франції — і збільшення мало не в три числа більшовицьких комірок у Франції. Але коли „випадків" тоїж самої категорії назбирається забагато, то вони перестають бути випадками, а робляться явищами, що походять з тогож самого джерела та повстають на тім-же самім ґрунті, з конечністю закону природи.

Коли в сучаснім уряді Франції сидить кілька заприсяжених приятелів московського уряду, коли Еріо, який готується станути на чолі французької держави, захоплено пропагує союз із Москвою, то нема дива, що в Парижі витворюється атмосфера, при якій якийсь Ставіський може з вдоволенням зацитувати свого національного поета — „здесь рускій дух, здесь Русю пахнет."

Неможна безкарно бенкетувати в голоднім Києві, постачати московському урядові гроші і зброю, для дальшого гноблення поневолених націй, оповідати байки про більшовицькі гаразди і чесности від власних урядовців, політиків і фінансістів.

Гроші, позичені московському урядові, повертаються почасти і до самої Франції для ширення корупції між урядовцями, для підкупу преси, для організації більшовицького руху, для уряджения саботажів, для морального та політичного розкладу країни, щоби зробити її готовою для далекосяжних плянів Москви.

З пресових органів, скомпромітованих в афері Ставіського, на першім місці стоїть „Вольонте", на яку так часто і охоче покликуються „Ізвестія". Соціялістичні приятелі московського уряду в Парижі заходяться використати тяжке становище, в якім опинився сучасний „капіталістичний" уряд Франції в звязку з цією аферою, щоби вимусити від нього дальші концесії на користь Москви. Отже, як кажуть по московськи, хочуть клин вибити клином.

Чи справдиться надія, висловлена органом Союзу Народів, що у Франції утвориться нарешті уряд, який спроможеться „зробити порядок в хаті", покаже ближча майбутність. Тимчасом до Женеви приїздить Еріо помогати робити порядок у Союзі Народів.

М. Данько.

Відгуки демонстрації перед воєвідством

і ревізії в Акад. Домі.

Відповідь міністра внутрішніх справ на українську інтерпеляцію.

Міністр внутр. справ Перацький надіслав на руки маршала сойму Світальського таку відповідь на українську інтерпеляцію в голосній справі останньої ревізії в Академічнім Домі у Львові.

„Відповідаючи на інтерпеляцію послів Українського Клюбу з 3. листопада 1933. в справі ревізії в Українськім Академічнім Домі у Львові, маю честь переслати п. Маршалові таке виясвення:

Дня 30. жовтня 1933., після оголошення присуду наглого суду в справі Миколи Лемика, винуватця замаху в сов. консуляті у Львові, група українських студентів намагалася уладити демонстрацію перед будинком воєвідського уряду у Львові для заманіфестування своєї солідарности з засудженим Лемиком. Поліція до демонстрації не допустила, ліквідуючи виступ у зародку, при чім підчас розпорошування демонстрантів впали з юрби стріли до поліції.

Зпосеред розпорошених студентів притримано кільканадцять осіб. Коли вилеґітимовано притриманих, виявилося, що більшість з них мешкає в Українськім Академічнім Домі та в українській Реміснічій Бурсі. В порозумінні з прокураторськими властями рішено перевести ревізію в тих обох установах. Беручи під увагу, що поліція мала відомости, що значна частина мешканців Українського Академічного Дому втримує звязок з Організацією Українських Націоналістів (ОУН), рішено перевести докладно ревізію і в тій ціли виделеґовано ок. 30 функціонарів поліції. Тому, що фізичною неможливістю було перевести ревізію одночасно в усіх приміщеннях будинку (3-поверховий дім), а вістка про ведення ревізії безумовно швидко дійшлаб до студентів, що вможливилоб евент. нищення обтяжуючого матеріялу або викидання його крізь вікно, що траплялося вже кілька разів, видано розпорядження, щоби всіх студентів згуртувати перед ревізією на корридорі.

Коли річ іде про спосіб ведення ревізії, я казав перевести слідство, підчас якого переслухано ок. 60 свідків, у тому числі 15 студентів і домашньої прислуги Акад. Дому, при чому стверджено, що зміст інтерпеляції значно відбігає від фактичного стану.

Не відповідає дійсності, наче поліція при вході до Акад. Дому, не чекаючи, поки сторож відчинить двері, „сама собі відкривала доступ", тому, бо вона ввійшла до дому бічною брамою, яка була відчинена. Не стверджено також, начеб у часі ревізії поліція поводилася зі студентами брутально, щоби віддавалась до них ординарно і щоби масово била. Зате правдою є, що супроти нахабної поведінки („визивайонце заховане сєн") студента Миколи Матвійчука пост. Альбін Гаврилкевіч ударив кількакратно Матвійчука ґумовою палкою, що я признав недопускальною річю і справу Гаврилкевіча скермовано на судову дорогу. Підчас слідства стверджено також, що штодовніки поліції Юліян Прайснер і Антоні Гінке допустились чинної зневаги сторожа дому Мих. Рия, супроти чого їх справу теж передано судовим властям. Керманича ревізії Юзефа Злотковського, як відповідального за цілість акції, перенесено зі Львова.

Зате незгідні з правдою заміти висміювання органами поліції українських національних почувань, зневаження портрету українського поета Шевченка і злобного нищення приватних студентських річей підчас ревізії. Навпаки, допитувані студенти, зокремаж Микола Матвійчук, ствердили, що ревізію поліція переводила подрібно, але майна студентів не нищила. Стверджено, що поліція попсула частинно замки при дверах у тих кімнатах, в яких виважувала їх силою, бо

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 14. СІЧНЯ 1934.

БОГДАН ЛЕПКИЙ.

На самий Святий Вечір.

(З оповідань полоненого.)

За нами поставили дванацятицалеву батерію, а цілу долину перед нами порили й обдротували всілякими дротами.

Ми почували себе настільки безпечними, що рішили відсвяткувати Різдво.

Нині Святий Вечір.

Від самого рана мав я службу на передозих пунктах. Перемерз, наївся страху і пройшов стільки ходів-сполук, що коли добрив до своєї ями, то ніг собі не чув. Упав на якісь хатні двері, що вдавали ліжко й лежав, немов колода. Товариші з третього закруту від мене кликали мене на Святий Вечір; я відповів „зараз, зараз", але не йшов. Просто — не міг. Чоботи були, як з заліза, а сорочка, з луба; кожна кістка боліла, хоч я ще, дякувати Богові, ранений не був.

Свідомість, що нині Святий Вечір, розніжувала мене.

Забувалося про війну і про ворога, що зпоза ліса, онтам за долиною, кидав на нас всілякого калібру кулями та газовими стрільнами.

Але й він, відколи зійшла перша зірка, заспокоївся.

Тільки іноді заторохтить пропелер і — тихо.

Може й у них святкують Святий Вечір?

Може, бо й там є земляки наші.

І отсе „може" вимітає з моєї душі останки боєвого настрою. Хотілосяб крізь рови і дроти прийти до них і гукнути:

— Брати! „Христос раждається!"

Чи відповіли би: „Славім Його?"

Авжеж, що так. Вониж з нами одної мови й одної Христової віри...

*

Товариші знов на мене гукають, бо вже [illegible]кіпає борщ. Відповідаю: „зараз, зараз", але не встаю.

Так мені добре...

Пригадується останній Святий Вечір у рідній хаті. Бачу батька, маму, рідню і — її. Хочу пригадати собі кождіське слово, що вийшло тоді з її уст і кожний її рух і кожний погляд.

Цеж таке важне, таке дороге для мене... Найдорожче!

Заплющую очі і лечу гень далеко на схід. Залізні чоботи, лубяна сорочка і ноги, як колоди, лишаються тут, а я лечу до неї...

Нараз хтось доторкнувся мого обволохаченого від інею плаща, потягнув за рукав, будить. Чую, що будить: „встань!"

Розплющую очі — хто це?

Тихо... Нема нікого... Я сам... Тільки за третім закрутом від мене чути гамір. Товариші на Святий Вечір зійшлися. Треба й мені. Підношуся і сідаю на тії двері, що ліжко вдають.

На них сіно. Таке як у нас, під столом, на Святий Вечір. Лиш не пахне так. Може тому, що не з нашого лугу, а може, що її тут нема... Вона — там! Сидить за столом, але не їсть... А марна така, як тінь і біла, як снасть... Чогож бо ти?... Чи за мною?... Нема чого!... Ось бачиш, я здоровий, живий... Дасть Бог, прийду... прийду... прийду... йду...

Хтось знову доторкнувся мене: „встань!"... Хтось завернув мене з дороги. Хто?... Розплющую очі: нема нікого. Я сам. Сам. Але знаю, що перед хвилиною хтось був. Безумовно був. Ще дрiжить на моїй руці чийсь дотик легкий, любий дотик її.

Моторошно мені. Дивно. І гарно і страшно. Невжеж це горячка? Кажуть, на позиції тиф.

Хапаюся за голову руками. Не горяча, лиш тяжка якась і безсильна, мов не моя. Не хочеться вставати. Ще хвилину посиджу. Може знов...?

*

І позиція і рови і бліндажі і передові пункти і ціла війна, зникає, немов її і не було ніколи... Білий сніг, зірка горить, сани вітром летять, а все на схід, на схід, до Неї, до Неї, до Неї. Дзвіночок: „тень-телень, тень-телень"... Як у сні, як у сні, і... Я заснув.

„Встань!" — почув нараз і зірвався на рівні ноги. „Ходи!" і, мов позбавлений волі, послушно і покірно вийшов зі своєї ями... Сполука число сім, скрут, яма, друга, третя, знову скрут, хитаюся, спотикаюся, боки оббиваю на скрутах, ...упаду, не дійду! До чого воно подібне, Боже! Чи я хорий, чи божевільний?... Відчиніть мені там, гей!

Відчиняються двері — входжу.

— А тобі що?

— Якто що?

— Ти такий, як стіна. І дрижиш.

— Цілий день був на передових пунктах. Маєте рум?

— Є аж два, наш і тутешній, пий!

— І риба є, і кутя, їдж! Хто знає, чи не завтра.

— І нині теж невідоме.

— Фільософія геть! Коляда йде. Давайте тутешньої: Бог предвічний.

Бог предвічний
Нам народився,
Прийшов днесь
Со небес,
Щоби вздрів...

...Гррр-р-им!

І коляда розсипалася, як намистини з розірваного шнурочка.

Хвилина затьми свідомости й непевности іствування.

Живемо ще, чи ні? А тоді якась таємна радість, що це не нам кінець, не нам!

У проході біготня: сліпі ліхтарки, люди.

Висуваю голову з дверей: „А де влучило?" — питаю.

— Саме у вашу яму. Рознесло її геть. Добре, що ви впору з неї вийшли. — відповідають мені.

*

На Стрітення дістав я з хати лист. Писали мені, що її вже нема між живими. „Відійшла від нас на самий Святий Вечір..."

—o—

студенти, не вважаючи на поклик відчинити двері, не реагували на нього. Найбільше знищені двері при вході до буфету, відчинив через брак ключа сторож дому Михайло Рий при помочі сокири. Перебільшенням є твердження інтерпелянтів, що всі студенти були вігнані в білизні й без обуви до зимного коридору, де мали стояти весь час ревізії, бо у ході допитів стверджено, що студенти, вігнані до огрітого коридору, ждали там до початку ревізії в їх кімнатах, при чім значна їх частина була одягнена і взута.

У вислідї переведеної ревізії знайдено взагалі захованих нелеґальних видавництв, що вказують на звязок ряду студентів з ОУН, з уваги на що, на 105 мешканців Акад. Дому притримано 32-ох підозрілих у протидержавній акції. Проти арештованих ведеться слідство. При такому стані справи маю честь повідомити п. маршала, що не бачу потреби видавати дальші розпорядження".

Броніслав Перацький, міністр.

—o—

Святочні і новорічні побажання.

Всім установам і громадянам як з краю так і з далекої чужини, що були ласкаві прислати мені святочні й новорічні побажання, щиро дякую за память і прихильність. Одночасно бажаю всім своїм друзям, товаришам праці і знайомим з Новим Роком усього добра.

Василь Мудрий.

Рідні і ближчим знайомим, що прислали нам святочні побажання, бажаємо щасливого Нового Року. — *М. і Ол. Кузьми, Львів.*

Всій Родині та знайомим пересилаємо з Новим Роком найщиріші побажання здоровля, добра і щирого успіху на цілий рік. — Львів.

Міля, Анатоль і Борис Курдидики.

—o—

Чи знаєте?...

Чи знаєте, що півтораміліоновий народець естонців має нині 60 щоденних ґазет? Вдумайтеся в цю цифру та усвідомiть собі, що в пропорції до висококультурного племени естонців ми повинні би мати в Польщі приблизно 280 (двісті вісімдесять) українських щоденників. А тимчасом наш нарід у Польщі обходиться двома щоденниками, що до того оба під матеріяльним оглядом дуже слабо уфундовані.

Коли ви це знаєте, коли розумієте вагу своєї незалежної національної преси, то поможіть нам розбудувати „Діло" у великий щоденник европейського типу! Присилайте самі точно передплату і приєднуйте нам серед своїх близьких, сусідів і знайомих нових абонентів!

—o—

Нова анґлійська партія.

В льондонській пресі появилася вістка, що в найближчому часі прийде до злуки консерватистів, національних лейбуристів і національних лібералів, або говорячи персонально, Болдуїна, Мекдональда і Саймона, в одну загальну партію національну. Всі три уґрупування задумують тепер винайняти один спільний будинок і вести свою орґанізаційну роботу під одним дахом. Рішено також, що найближчі вибори будуть вестися під гаслом національного уряду.

—o—

Нема інтересів з чехами.

З Праги повідомляють, що радянське торговельне представництво буде в найближчих днях розвязане. Шеф представництва Кілевіц вертає назад до Москви, переконавшись, що в теперішній ситуації неможливо в Чехословаччині робити якісь інтереси, а тим менше імпортувати туди радянські фабрикати.

—o—

Автомобілева катасрофа еп. Стойки.

Греко-католицький епископ мукачівської єпархії Олександер Стойка вертався нічю на 9. січня автом до Ужгороду. В селі Глубоке, ужгородської округи авто хотіло вимину ти селянський віз, що їхав непримисовим боком. На замерзлому снігу авто посовгнулося, наїхало на залізне поруччя та розбилося. Епископ зранився в голову, інші вийшли цілo.

З природи й техніки.

У СТОЛІТТЯ НАРОДЖЕННЯ ПИЛИПА РАЙСА.

Дня 7. січня ц. р. минуло сто літ від уродження винахідника телефону Пилипа Райса. Уроджений у місточку Ґельнгавзен пруської провінції Гессен-Нассав, почав займатися ще у хлопячому віці у звязку з великими здобутками телеграфії питанням передачі звуків на віддаль. Як 27-літній учитель хлопячого інституту Ґарнієра у Фрідріхсдорфі (біля купелевого місця Гомбурґу) представив він 26. жовтня 1861 р. принцип свого винаходу на відчиті „Фізикального Товариства" у Франкфурті над Майном. Винахід цей опирався головно на імітації людського вуха. Перші „телефонічні" апарати будував згідно з вказівками Райса механік Альберт у Франкфурті. Були вони двоякої якости. Перед продажю випробовував їх сам Райс, який клав на них своє прізвище, порядкове число і рік фабрикації. Всі ці перші апарати Райса функціонують добре ще й нині, хоч не відповідають практичним вимогам. Дня 21. вересня 1864 р. показував Райс свій телефон з великим успіхом на зборах німецьких природників у Ґісен. Одначе після першого одушевлення винаходом прийшов брак заінтересування у Німеччині. Цим дуже знеохотився Райс і перестав працювати дальше над уліпшенням винаходу. До психічної депресії причинилася теж стара грудна недуга, внаслідок якої Райс перед смертю кілька разів тратив зовсім голос. У 1873 р. мусів покинути вчителювання, а 14. січня 1874 р. помер свідомий того, що дав світові великий винахід, який на жаль мусів лишити іншим людям для уліпшення.

Овочі Райсової праці зібрав американець Олександер Ґраґам Бель, професор фізіольоґії у Бостоні, який при помочі американського капіталу уліпшив у 1875 р. телефон Райса так, що його можна було віддати до публичного вжитку.

„ТЯЖКА" ВОДА.

Донедавна фізики й хеміки приймали, що густота води є рівна одиниці. Закладали притім, що молекул води складається з двох атомів водня й одного атому кисня. Тому, що атомовий тягар водня рівний 1, а кисня 16, молекулярний тягар води є $2 \times 1 + 16 = 18$. Так саме приймали до недавна.

Одначе в 1931 р. американський дослідник Урей виказав, що крім звичайного „легкого" водня, якого атомовий тягар рівний 1, маємо ще „тяжкий" водень („девтеріюм"), якого атомовий тягар рівний 2. Тимсамим „тяжка" вода, яка складається з двох атомів „тяжкого" водня і одного атому кисня мусить мати молекулярний тягар $2 \times 2 + 16 = 20$. Себто густота такої „тяжкої" води мусить бути більша від густоти звичайної „легкої" води. В дійсности дослідники одержали вже воду, якої густота рівна не 1, а тільки 1,1. Таку „тяжку" воду фабрикують і продають вже нині в Америці; у Німеччині пороблені вже перші кроки для її фабрикації.

Характеристичною прикметою „тяжкої" води є те, що вона замерзає вже при плюс 4 ступнях Цельзія! Насіння тютюну, держане у „тяжкій" воді, не сходить вже. Рівнож завмирають у „тяжкій" воді пуголовиці та деякі наливочки (нпр. постолок). Причина цих явищ досі ще не вияснена.

ЇЖАК ТА ЗМІЯ.

Д-р фон Штайнмайстер описує боротьбу освоєного їжака зі змією-поганкою, одним з їдких европейських вужів. А саме згаданому дослідникові повелося призвичаїти великого і сильного їжака до людей так, що їжак сам прилазив на поклик та не звивався ніколи у клубок навіть у присутности зовсім чужих людей. Їжака годували яйцями, виноградними слимаками, розмоченим у воді хлібом, а передовсім мишами та щурами. Змія, що мала стати до боротьби з їжаком, була теж незвичайно сильна. Живили її великою кількістю білих мишей. Після укушення змією миші плентались ще хвилину, а відтак падали неживі. Щойно неживі миші змія поликала у цілости. На два тижні перед боротьбою змию перестали годувати.

У день боротьби впустили їжака до змії. Вона лежала звинена в куті пивниці. Їжак прямо посунув до неї, одначе вона заатакувала його перша, кусаючи його при підставі носа. Після укушення їжак змінив тактику. Настоврошив кольці, сховав голову і позволив лютій змії кусати його у рогові кольці. Щойно як вона почала утікати, їжак перекусив її хребетний стовп у половині її довжини. Відтак ще живу почав пожирати. Спершу пожер її голову враз із зубами і железами, що виділюють їдь; відтак поволі ціла змія зникла у пащі їжака.

Після двох годин появилося при основі їжакового носа маленьке опухнення, яке було зовсім подібне до сліду від уколення жалом оси. Жадібно вихлептав їжак повну миску сметани. Ціпких річей не хотів їсти. Другого дня після борні їжак зїв молодого щура та два слимаки. Опухнення на носі зникло протягом 8 днів. Цілий час їжак почував себе знаменито і мав добрий апетит.

Від часу побіди над поганкою їжак з незвичайною відвагою атакував інші роди гадюк. Навіть до найбільш небезпечного европейського їдкого вужа, яким є піскова гадюка, приступав, зовсім не ховаючись. Таксамо поводився з неїдкими вужами, як напр. зі звичайним вужем та з жовтаво-бурим паузом. Свою тактику змінював щойно після укушення.

Зовсім інакше обходиться з вужами напр. бусько, що атакує вужів дуже осторожно, навіть неїдких, як напр. нашого вужа руслича. Як тільки вуж зближується до ніг буська, цей з естрахом відскакує. Заки ще возьме вужа до свого дзьоба, осторожно ударяє дзьобом кільканадцять разів у його карк, відтак щойно кілька разів пересуває його у своїм дзьобі від голови аж до хвоста і аж зовсім подушеного відразу швидко ликає.

НАЙГЛИБШИЙ ВЕРТНИЧИЙ ОТВІР НА ЗЕМЛІ.

Згідно з вістками американського фахового журналу „Вайт Метадь Нюз Летер" з вересня 1933 р. виверті́ли підчас пошуканок за ропою у полудневій Каліфорнії отвір глибини 3353 метрів. Верчення розпочали 12. квітня 1932 р.

НОВИЙ ЗАСІБ ПРОТИ РАКА.

Італійський хірурґ і дослідник рака Фічера одержав новий препарат для поборювання рака. Якщо ввести цей препарат до хорого на рака орґанізму, ракова нарість перестає рости. Препарат Фічера 365 виробляє лябораторія німецької фабрики „Інтерессен-Ґемайншафт Фарбеніндустрі".

ЯК ДОВГО ТРЕВАЄ ПОДОРОЖ ДО АМЕРИКИ?

Колюмб їхав 1492 р. до Америки вітрильником 70 днів. У 1800 р. вітрильник потребував на подорож з Европи до Америки 40 днів. Перший паровий корабель переплив океан у 1838 р. протягом 15 днів.

Великі здобутки сучасної техніки уможливили таким модерним паровим кораблям, як „Бремен" або „Европа", переплисти Атлянтійський Океан протягом 5 днів. Ще швидші комунікаційні засоби, як літаки і кермовики, зменшили значно віддаль між Европою й Америкою: кермовик летить з Европи до Америки 3 дні, літак тільки 2 дні (з Америки до Европи).

ЕЛЕКТРИФІКАЦІЯ ЗАЛІЗНИЦЬ.

Французький журнал „Залізниці і Трамваї" подає статистику зелектрифікованих залізниць у ріжних державах. І так найбільше (процентово) залізниць зелектрифікувала Швайцарія, бо 56 відсотків усіх своїх залізниць, найменше Совітський Союз, бо тільки 0,6 відсотків усіх своїх залізниць (себто тільки 50 кільометрів). 14 відсотків своїх залізниць зелектрифікувала Швеція. Відтак ідуть: Австрія, Італія, Норвеґія, Франція, Голяндія, Еспанія, Німеччина, Велика Британія, Угорщина Злучені Держави Північної Америки, Чехословаччина та Совітський Союз. Зі всіх держав Америка має найбільше кільометрів зелектрифікованої залізниці, бо аж 3200 кільометрів, відтак Швайцарія (1675 км.), Франція (1600 км.), Італія (1550 км.), Німеччина (1535 км.), найменше Чехословаччина (75 км.), Угорщина (66 км.) та Совіти (50 км.).

А. Л.

Каже, що вже за старий.

Якийсь японець прийшов до хати японського предсідника міністрів Саіто, щоби його застрілити. При атентатчикові найшли зброю і лист. У листі пише, що хотів убити премієра Саіто тому, бо такий старий чоловік не може в нинішніх часах вести успішно японської політики. Крім того, на думку автора листа, Саіто ослабив національну волю японського народу.

Атентатчика віддали поліції, та він не хоче зізнавати. (Прем. Мінору Макото Саіто має 76 л. Після вбивства прем. Інукая мікадові дорадники вибрали премієром Саіта 23. квітня 1932 р. Саіто не належить до ніякої політичної партії. Саітова влада є владою національної концентрації.)

Добутий у місяці січні дохід з коляди, щедрівки, збірки, забав і ріжних імпрез треба віддати на поширення діяльности „Рідної Школи".

129 замурованих трупів.

Пожежа в копальні „Нельсон III“ в Оселу (Чехія) вигасла. Це, що замурували були всі отвори, вдушило вогонь. В четвер отворили частину вентиляційного шибу. Ніякого диму не запримітили. За кілька днів, коли вже не буде загрожувати небезпека, зійдуть у підземелля копальні ратункові колюмни, щоби видобути тіла 129 шахтярів. Ведуть слідство в справі винуватців катастрофи. Переслухають 400 свідків.

По широкому світі.

— През. Гінденбург приняв 11. ц. м. на авдієнції міністра закордонних справ Нойрата у звязку з вімецькою відповідю на француське меморандум.

— Шість гидропланів американської маринарки, які 11. ц. м. вилетіли із Сан Франціско, прилетіли до Гонолюлю аж після 24 годин і 19 мінут, поконавши віддаль 3.360 км.

— Команда штурмових відділів оголосила приказ, яким встановила книжали як додаткову зброю всієї штурмової організації.

— Швайцарський комуніст Поль Нуляв, засуджений торік у Китаю на досмертну вязницю за комуністичну пропаганду, веде вже 24-ий день голодівку, домагаючись ревізії його присуду. Одночасно голодує теж його жінка.

— В Австрії затверджено кару смерти, знесену в 1919 р., виконуючи смертний присуд наглого суду в Ґрацу.

ПРИСУД НА ШПІОНІВ.

БЕРЛІН, ПАТ. Бреслявський суд засудив 4 особи, обвинувачені в шпіонажі, на кару від півтора до 5 літ тюрми та конфіскату грошей, які найшли при арештованих, бо ті гроші правдоподібно походили із закордону. Двох обвинувачених виселять із краю.

139 шибениць у Польщі за два останні роки.

Про польське тюремництво, скількість вязнів і наглі суди.

На останнім засіданні буджетової комісії варшавського сойму, при обмірковуванні буджету міністерства судівництва багато казалося про тюремництво в Польщі і діяльність наглих судів.

Сам референт, пос. Зайдлер з ББ, ствердив, що скількість вязнів з кінцем року сильно зросла. На день 1-го листопада 1933 було в Польщі ок. **43.000 вязнів.** Новий карний кодекс й нова карна процедура змушують зайнятися перешколенням вязничної сторожі. Міністерство звертає (так казав п. Зайдлер) увагу на вік злочинців і їх психічні питоменности та дбає про науку вязнів. До деяких катеґорій вязнів стосують спеціяльні поправчі методи, напр. проґресивні й ізоляційні. Праця вязнів торкається тих галузей продукції, які потрібні вязницям і судівництву. Звертають увагу, щоби та праця не робила конкуренції ремісничим і промисловим варстатам. Спеціяльну увагу звернуло м-ство на затруднювання вязнів на ріллі; нині вязні управляють ок. 2 і пів тисяч гектарів ріллі у Польщі (як відомо, до цієї праці вживають лише вязнів, що відсиджують короткі кари та зправила не-політичних — Прим. Ред.).

Промовець полемізував з пресою, яка атакувала надмірну скількість розправ перед наглими судами. В 1932 році було в Польщі 137 наглих судів, в 1933 — 83. В р. 1932 проголошено 120 засудів смерти, в 1933 — 82, разом **за два останні роки засуджено в Польщі 202 підсудних на смерть!** З того в 1932 році виконано 83 смертні присуди, а в 1933 році 56, себто разом доконано 113 екзекуцій. На 120 присудів смерти у 1932 році президент скористав з права ласки в 37 випадках, а в 1933 році на 83 присуди — у 27 випадках. Міністер впевняв, що це дуже високий відсоток випадків помилування.

Пос. Недзялковський ((ППС) звернув увагу, що у пресі можна разураз читати звістки про биття вязнів та заінтерпелював у цій справі присутнього міністра Міхаловського. Міністер відповів, що „кожну згадку про проступний вчинок розглядає відповідний судовий орган“. До „Ґазети Варшавскої“ й „Роботніка“ міністер — мовляв — заборонював давати спростування, бо ті часописи використовують їх для дальших випадів проти ресорту справедливости.

Вибори до міських рад.

ВИБОРИ В ЛІСЬКУ.

Повітове старосто в Ліську розписало вибори до міської ради в Ліську на день 10. XII. м. р. За ініціятивою місцевого лікаря д-ра Михайла Старуха відбулось декілька виборчих нарад, на яких являлися найактивніші громадяни-українці для переведення виборчої підготовки. Від першої вже наради всі присутні заявилися за тим, щоби йти самостійно до виборів, а по довшій розважній дискусії уложено лісти українських кандидатів. Виборчий комітет поділив місто на райони і приділив до кожного району метких людей, котрі зобовязалися провірити по домах українських виборців та доповнити списки виборців. Годиться підчеркнути, що технічну сторінку виборів перебрав на себе тутешній повітовий аґроном, що чимало завдав собі труду при переведенні виборів. У Ліську зголошено дві лісти: польсько-жидівську й українську. Головна виборча комісія хотіла за всяку ціну уневажнити українську лісту, ніби з тої причини, що ліста була писана в українській мові. Одначе рішучий виступ члена комісії д-ра Романа Вітошинського, місцевого адвоката, поміг і до уневажнення лісти не прийшло. Всеж таки надії на виграну не здійснились, а це з тої причини, що, на жаль, не всі українці пішли до виборів. До здобуття мандату бракувало українській лісті всього 21 голосів. Багато причинилася до невдачі української лісти виборча комісія, яка українські голоси уневажнювала. Покривджені українські громадяни рішили внести протест проти переведених виборів, опираючись на 44 параґрафі точка а і 6 виборчого реґуляміну.

Мусоліні годиться на озброєння Німеччини.

ЛЬОНДОН, ПАТ. „Дейли Мейл“ помістила інтерву з Мусолінієм, в якім він піддержує німецькі домагання зброєнь. М. і. Мусоліні сказав: Німеччина висловила готовість виректися літаків до бомбардування та гармат більшого калібру ніж 6 цалів і танків, більших ніж 16-тонові, одначе домагається дефензивної зброї, якої ніяка европейська держава не думає виректися. Тому, що моральні основи Німеччини до рівноправности зах. великі держави признали, годі заперечити справедливість німецьких домагань. Опісля Мусоліні впевнив інтервюера, що ставляючи плян реформи Ліґи, не думав обмежувати прав менших держав.

НОВИНКИ

— Екс. ... **Митрополит Шептицький** почувається в останньому часі настільки добре, що в часі Різдвяних Свят міг бути на богослуженнях у церкві св. Юра, а першого дня Свят виголосив там проповідь, що її маси вірних вислухали з запертим віддихом.

— **Перед ювілеєм Ревізійного Союзу Українських Кооператив.** Ревізійний Союз Українських Кооператив, організаційна і ревізійна централя нашої кооперації, святкує 16. січня ц. р. 30-ліття свого існування. 16. ц. м. в год. 8.30 рано Архієрейська Служба Божа в Архікатедральній церкві св. Юра. Цьогож дня в год. 12. вполудне ювілейна святочна академія в салі Великого Міського Театру. На академії промовить верший голова РСУК през. д-р Кость Левицький, теперішній голова Ради РСУК, інж. сен. Юліян Павликовський та дир. РСУК пос. Остап Луцький. В мистецькій части академії беруть участь: Марія Сокіл, Михайло Голинський та хор „Сурма“. Диріґент хорів Іван Охримович, при фортепяні Антін Рудницький. Вступ на академію безплатний. Вхід на салю лише за білетами, які для делеґатів українських кооператив та установ можна дістати в РСУК, Міцкевича 12. На ту саму адресу належить слати ювілейні привіти.

— **Хто виграв на льотерії?** Пятого дня тягнення IV. клясової льотерії впали виграні на такі числа: 10.000 зол. на ч. 125662. 10.000 зол. на ч. 13538. 5.000 зол. на ч. 82442. 123733. 137048. 139109. 5.000 зол. на ч. 88045. 2.000 зол. на ч. 16935, 23132, 40967, 45692, 54258, 54834, 76569, 84304, 106608, 106918, 107508, 115135, 147100, 147942, 163332, 165276. 2.000 зол. на ч. 34308, 37889, 42508, 104509, 104715, 114255, 124645, 128346, 164997. 1.000 зол. на ч. 1374, 12224, 24812, 14847, 40884, 49781, 50048, 52187, 55508, 77989, 78953, 79579, 85304, 86117, 87950, 91838, 97375, 97694, 99179, 103854, 107124, 108144, 118574, 118770, 132438, 134146, 135488, 138937, 140877, 142038, 142411, 144877, 146134, 149247, 150342, 156939, 15962, 161088, 161564, 163090, 164558. 1.000 зол. на ч. 4506, 4259, 7256, 12977, 14164, 18835, 19932, 21067, 22825, 27714, 28574, 25230, 30303, 34001, 45945, 54831, 58548, 66907, 79232, 86652, 89497, 91004, 91284, 97445, 78553, 107013, 107473, 110722, 112586, 121645, 128010, 149015, 150203, 156511, 163751. 250.000 зол. на ч. 149476.

— **Іван чи Борис Грінченко?** До нашої Редакції принесли фотографічну світлину з клепсидри українця Івана Филипа, свідомого громадянина Городецького передмістя і члена Кружка Р. Ш. в тій дільниці, що був теж членом „Скорої Помочі“ при цьому Кружкові — установі, яка займається похороном своїх членів. На цій клепсидрі написано ні більше, ні менше, а „Ян Філіп, члонек тов. Скора Поміч ім. Івана Грінченкі“, а дальше — похорон свідомого свого члена влаштувала ця установа у польському заведенні „Конкордія“. Очевидно, клепсидра висіла на сором „Скорій Помочі“ при Кружку Р. Ш. ім. Бориса Грінченка на Городецькім всюди у Львові і була тільки доказом, як виконується у нас гасло „Свій до свого“, та до чого здібні чужі установи, що таку клепсидру вивісили. А цейже є у Львові українське похоронне заведення „Харіс“, в якому така помилка чи тенденційна провокація української установи булаб неможлива. Це зрештою не відокремлений випадок. Звичайно наші свідомі громадяни та навіть установи хоронять своїх членів не в своїй а в чужій установі і „Харіс“ моглоб про це багато сказати. З цим треба врешті скінчити. — (а).

— **Знижка авіяційних білетів.** Подібно як на залізницях обнижено з днем 1. ц. м. на 25 прц. ціни білетів їзди літаками. На основі нової тарифи білет зі Львова до Варшави коштує 45 зол.

— **Упадок цукрового промислу.** Наслідком великого спадку консумції цукру з причини зависоких цін цукровий промисл у Польщі захитаний в основах. Пять великих фабрик цукру в Познанщині припинить в найближчому часі всякий рух. Перша припинила роботу цукроварня в Здунах, кротошинського повіту. Заскочені тим робітники добулися числом 370 осіб до фабрики, закватирувалися там і розпочали голодівку. Кількох із них так ослабло, що мусіли їх відставити до шпиталю.

— **Загадочна людина.** На вул. Баторія у Львові знайшов поліцай в ночі якусь людину, що лежала без памяти під судовим будинком. Замісць леґітимації знайшов у його кишені брошурку КПЗУ в українській мові, 10 комуністичних летючок і іншу комуністичну бібулу. Поліцай перевіз його до комісаріяту, де закликаний лікар привів його до свідомости. Очуняувши він сказав, що називається Станислав Гайслер, має 35 літ і є купцем з Лодзі. У Львові перебуває хвилево. Він дістав звороту голови і впав на вулиці. Гайслера задержали в поліційнім арешті.

— **Львівська хроніка.** В справі дефравдацій в міськім електричнім заведенні запав присуд, яким вимірено інкасентам Мих. Пшисенжному і Стеф. Седлечкові кару вязниці до три роки. — У фабриці цукорків і чоколяди Бранка 380 робітників і робітниць влаштувало італійський страйк у звязку з обниженням зарібків. — Львівська поліція зліквідувала шайку склепових вломників, яка в останніх часах обікрала два склади шкір, а саме Малки Шлюмпфер при

вул. Собіського на шкоду 4.000 зол. і Берля Клямбера при пл. Краківській на шкоду 4.200 зол. Частину вкраденого товару знайдено в мешканні шевця Каз. Марцінова при вул. Інвалідів, а також у Мехля Кормана із Звенигорода пов. Бібрка, що купили шкіру від злодіїв. — В мешканні столяря Мошка Люстіґа при вул. Під Дубом відкрито тайну комуністичну друкарню, що друкувала комуністичні відозви в польській та українській мові. Крім Люстіґа, при якім знайдено більшу грошеву суму, арештовано теж його наречену Сару Мішель, що кольпортувала комуністичний друк. — При вул. Садловського ч. 4. завалився дах партерового дому та знищив стелі мешкань.

— **Страйк друкарів і літографів у Львові.** Майже від двох тижнів тріває у Львові страйк друкарських і літографічних робітників та робітниць. Страйк зразу обняв усі друкарні т. зв. цінникові, які звичайно заключують колективні договори з організацією робітників. Підложе страйку таке: Організація власників виповіла робітникам дотеперішній цінник, видвигаючи одночасно домагання знижки платень на 15 проц. та введення до цінника нових законів, що їх польський уряд ввів з 1. січнем ц. р. На ці домагання робітники не згодилися, тому 1. січня ц. р. вибух загальний страйк. По двох днях страйку більша частина друкарень, переважно „газетових", підписала угоду з організацією робітників, ґарантуючи їм дотеперішній цінник без змін на 6 місяців. Угоду підписала й друкарня „Діла" та Н. Т. ім. Шевченка. У цих друкарнях робітники на приказ своєї організації приступили до праці. Решта друкарень, у числі 6, стоїть далі у страйку. Корпорація власників резиґнує вже з домагання знижки платень, натомісць бажає за всяку ціну „шанувати закони", маркуючи при тім вірність „кресів" для законів Річипосполитої. І саме тут є джерело завзятої боротьби корпорації власників з організацією робітників, яка не хоче й чути про збільшення годин тижневої праці, про меншу винагороду за надзв. години і т. ін. — і то в часі, коли серед робітників таке безробіття. — Одночасно ведеться орґанізаційна акція серед т. зв. „нецінникових" робітників, які швидко злучаться з „цінниковими", вводячи у Львові однаковий цінник платень. Можливо, що вже в найближчих днях ряди досі страйкуючих робітників скріпляться ще й рядами „нецінниковців".

— **Краєва хроніка.** В Перегинську пов. Долина придержано молоду жінку, що є несповна розуму, не знає, звідки походить і називає себе Ксенею. — Фабрика вагонів фірми Зеленевський у Сяноці припинила зовсім роботу, наслідком чого 1.200 робітників утратило заняття. — В Калуші арештували 33-літнього торговця живим товаром Ол. Садовського. Він виступав у Франції як індійський факір Бен-Алі, професор астрольоґії Ка-Ро. — У Варшаві живе 281 лікарів, що шукають праці і находяться у важких матеріяльних умовинах. — В однім готелі в Ярославі збожеволів перемиський купець Рудольф Кроп наслідком фінансової кризи.

— **Вязень убивник.** Вязень І. Порадко, що відсиджував у тарнобжеській тюрмі кару за обманства, вирвав підчас проходу тюремному сторожеві револьвер, вбив сторожа та втік. Після того скрився в шопі недалекого фільварку. Тут Порадка відшукала поліція. В обопільній перестрілці Порадко згинув.

— **За биття арештованих.** Варшавський суд розглядав справу бувш. поліційного агента Цимермана, обвинуваченого в тому, що бив вязнів і знущався над ними. Цимермана дисциплінарно усунули з поліції а тепер суд засудив його на місяць арешту.

— **Хоче перейти на жидівське.** Польський кольоніст Степан Заклевський, власник 18-моргового господарства під Рівним, звернувся до палестинського уряду у Варшаві з письмом, що хоче перейти на жидівську віру, щоб оженитися з жидівкою і вимиґрувати до Палестини. Від двох років на землі Заклевського працювали халюци (кандидати на палестинських поселенців). Між ними находилася теж жидівочка Хана, в якій Заклевський залюбився.

— **Безправні розводи.** До православного консистору у Варшаві прийшов 11. ц. м. прокуратор і слідчий суддя з поліцією. Перевівши ревізію актів, опечатали 18 тек з актами коло тисячки розводових справ. Стверджено, що консистор давав безправно розводи.

— **Бочка срібних грошей.** Біля невеличкого села в Сант Галенській долині коло Берна в Швайцарії найшли в землі добре вдержану бочку з около тисячу срібних і мідяних грошей з II. і III. століття римського цісарства. Ця бочка це мабуть військова скарбниця, яку тодішня римська влада післала відділові леґіоніа, що стояв залогою в тій околиці. Гроші дуже добре заховалися, а мають вартість около 90 тисяч золотих.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Можеб так конґресик!?

Додумались землячки до всеукраїнського конґресу і хто його знає — може й справді він колись відбудеться. Ґазетна дискусія вже поза нами — тепер ще кілька дрібничок: підготовити, знайти час, спосіб і місце на його скликання, роздобути конечні фонди і таке інше.

Уявляю собі, що на такім всеукраїнськім конґресі будуть заторкнені всеукраїнські справи. Значить: політичні, економічні, географічні, а там і правописні.

Ясна річ, що до такого конґресища требаб відбути передтим цілу низку конґресиків, щоби потім бесідники забирали голос, а не людям час, дискутували над програмою нації, а не над програмою поконґресової академії і сперечалися за порядок у народі, а не за порядок нарід.

Що то булоб — наприклад — якби так скликати такий один конґресик, що кожному письменному українцеві додав би охоти до життя та сили до боротьби.

Конґресик у справах мови і правописних обичаїв...

Правда — розвиваємось, правда — місцями поправляємось, але й те правда, що розвиває і поправляє нас хто хоче, як хоче і куди хоче. Нагне на ліво — ростем на ліво і радіємо, що правильно. А ось прийде другий — нагне на право і знову радіємо: може нарешті... Та ні! Приходить третій і каже, що може бути і в ліво і в право, але везде булоб і просто.

На людей паде жах на вид паперу і пера. Почне думати — йде, сяде писати — гов! Пріє над кожним словом, тіхається при кожнім реченні, а по скінченні стрічки заживає порошки від болю голови. Успіхи — напевно але. Умови? Умовини? Умовини умови, чи умови умовини? Прочий — але, інший — не те саме, другий — Бог його знає! Був яхт — пишуть яхта, був фільм — кажуть фільма, отже: аноиса, сукцеса... Виходить часом комплетна нонсенса.

Зачинають людям скакати букви, двояться в очах, то й не диво, що виходить: щастя, завертя і тим подібне драстя. Ще трохи, а зявиться озвавка, тзбавка і собакна.

Сів за стіл і написав листа... Чому не „застола"?

Один початкуючий, але вже ґеніяльний поет написав: .....піднявши коміра пальто"..

Критика цього не гудила — значить добре. Але повинна була людям витолкувати, чи це пальто коміра, чи комір пальта. Народ цікавиться, розпитує...

Оглядались ми від десятків літ на Велику Україну. Квітка, Шевченко, Куліш, Марко Вовчок, Стороженко, Коцюбинський, Грінченко... На наше щастя не вчились мови і тому можна було в них учитись. Не було ще тоді Академії Наук, а в ній марксистського підходу до контрреволюційної мови.

Тепер уже не знати, на кого оглядатись. Та це не перешкаджає нам викидати не тільки певно чуже, але й сумнівно своє. В кожній редакції мов би піря дерли, так слова крізь вікна летять. Часом злі, але часом і добре вискочить.

Обчімхування мови не впливає на легкість писання. Люди далі пріють, бо те, що лишилося — далі викликує сумніви.

Шановні фільольоґи! Можеб так справді конґресик?!

Требаж нарешті знати, що „вода" це українське слово, а „сила" пишеться без апострофу.

Галактіон Чіпка.

— **Польський вугіль в Англії.** До Льондону прийшло польського вугля 1.600 тон. Льондонські часописи підняли алярм, що польський вугіль дешевший від англійського на 1 шілінґ 9 пенсів, тому домагаються від уряду охорони перед конкуренцією.

— **Нові французські міліонери.** Цього тижня дістала Франція 16 нових міліонерів. Міліонерами зробила ріжних скромних людей державна льотерія. Одночасно французька преса стверджує, що великий запал для льотерії, холоне і що громадянство купує менше льосів.

— **Засуджена шпигунка.** У Кошицях засудили 30-літню мадяркуТересу Ленґієль, що підтримувала звязки з мадярським тайним аґентом і передавала йому ріжні військові тайни. Військовий суд засудив її на 4 роки карного заведення.

— **Мадярський податковий уряд** повівся з артистами, що приїхали на гостинні виступи до Будапешту дуже нечемно. Зафантував авто кіновому артистові Фреліхові і одяги славній парисько-муринській танечниці Джозефіні Бейкер.

— **Нещасливий випадок.** Канадійські часописи доносять, що на шляху Савт Пайн Ривер, в Брітіш Колюмбії найшли застрілену людину. Показалося, що є ним український кольоніст Данило Шпикула. Він вибрався на лови. Через несторожність рушниця вистрілила й куля попала в серце.

— **Ріжні вістки.** Державну нагороду пруської академії мистецтва одержав молодий берлінський маляр Ганс Ліст за релігійні образи. — Габрієль д'Анунціо скінчив великий твір, над яким працював довший час, п. н. „І соні делле страджоні". — У Москві розстріляли 24 службовців за продажу збіжа із державних запасів. — У Японії лютує грипа. В Токіо денно вмирає по 150 людей. — Еріо заперечив, нібито радикальна партія дістала від Ставіського 5 міл. франків субвенції. — У Будапешті арештували директора торговельного та краєвого банку за ріжні зловживання. — Відомий німецький письменник Арнольд Цвайґ, автор повісти „Спір про сержанта Грішу" рішив поселитись у Палестині; його жінка та діти є вже в Єрусалимі; також директор університетської бібліотеки у Берліні д-р Леве їде на становище директора національ. бібліотеки до Тель-Авів. — Найближчий конґрес союзу індійських студентів в Европі відбудеться у 1934 р. у Відні. — Югославія зробила статистику своїх міліонерів, таких, що мають річно більше доходів як міліон динарів: у Білгороді є таких 41 осіб, в Аграм 32, у Драві 18, Сараєві 17, Найзац 11, Спліті 9 і т. д. — разом усіх 143 осіб. — В околиці Дебречина найшли сильні сліди гелія; це перше цього роду відкриття в Европі. — Болгарський поет Кирило Хрістов, що живе в Празі, впав на замерзлих цементових ступнях і зломив собі кілька ребер. — На основі петиційного закону торговець музичних інструментів Адольф Крайнер у Празі (на Віноградех) уладив петиційну акцію, щоби Чехословаччина якнайскорше визнала де юре СРСР. Петицію вишле чсл. владі і законодатній установі.

—o—

На ліквідацію театрального хаосу!

Театральна конференція у Львові, яку скликує Союз Діячів Українського Театрального Мистецтва в справі наладнання зідносин між поодинокими театральними дружинами а терені нашого краю, відбудеться дня 18. січня ц. р. в год. 15-ій у домівці Кооперативи „Український Театр" у Львові, вул. Шашкевича ч. 5. (партер).

Рада Союзу прохає театральні дружини: *Веселку, Заграву, Карабіневича, Когутяка, Промінь, Яреми Стадника, Тобілевича та Цвіркуна* на нараду, на яку будуть запрошені представники установ, що цікавляться театральною справою, вислати теж і своїх уповноважених представників (на кошт дотичних дружин). Окремих запрошень згаданим дружинам не висилаємо.

ЗА РАДУ СОЮЗУ Д. У. Т. М.:
Гірняк Іван, голова. *Лісевич Луць,* секретар.

З театру.

ВЕЛИКИЙ МІСЬКИЙ ТЕАТР: „ІВАР КРЮҐЕР", сценічний репортаж у 17 явах, *І. Тепи.*

Сензаційна тема про сірчаного короля, що наробив міліярди довгів і водив за ніс довгими роками потентатів промислового світа. Ґеніяльний фінансіст чи звичайний ошуканець? Автор приняв у своїй пєсі дві тези: першу може правдиву, але нецікаву, що Крюґер був патольоґічним типом, другу, менше правдиву, але цікаву, що мав двійника, який співпрацював з ним і заступав його. Пєса вдовольняється кількома ефектовними моментами з кримінелістичним сосом і не дає глядачеві тульгувати короткими явами, кабаретовими вставками і репортерськими діґресіями, але й не дає йому нічого більше.

Це менш-більше зручне кінове видовище, що не зачіпає глибше цілого питання, як

Крюгер жив і працював, чи добував міліони для життєвих насолод, чи з себелюбства, чи попав у невиглядні фінансові клопоти наслідком операцій понад сили одної людини, чи свідомо робив міліони, фальшуючи векслі та інші папери. Якщо правдива риса вжита автором цієї песи для характеристики Крюгера, що жіноцтво для нього не істнувало, тоді і з цієї риси можна було добути дуже цікавий матеріял для психольогії Крюгера. Теза, що Крюгер не вмер, а живе під прибраним прізвищем, не додає нічого до песи, крім дешевого ефекту. Свіжий приклад з аферою Ставіського є доказом, що великі небуденні ошуканці таки родяться і вмирають так само часто як і непересічні мистці та діячі.

Песа „Івар Крюгер“ зручно зроблена, добра на один вечір, без прикмет літературного твору.

м. р.

З кіна.

КІНО „АТЛЯНТІК“: „ҐРАФ ЗАРОВ“.

Творець „Кінг-Конґу“ Шедзак виготовив нову картину про несамовиту історію російського заточенця, графа Зарова, що живе на самотному острові і любується у ловах на... людей. Змилюючи алярмові сиґнали, наводить він кораблі на підводні скелі, щоби по їх катастрофі рятувати подорожніх, на яких уладжує полювання. Для нього боротьба з людиною тим цікавіша, що коли звір бориться зубами й кігтями, то людина користується розумом. Верадком акції є боротьба з нововрятуваним недобитком, якого йому таки не вдається вполювати, ба що більше, граф сам гине разом з двома своїми слугами. Є кілька хвилюючих сцен — особливо нагінка диких псів — і кілька картин дикої природи.

Фільму попереджує польський звуковик п. з. „Голос пустині“ з Бронзвіном і Порою Неґ.

Б-ко.

—o—

СПОРТ.

ГАКІВКОВІ ЗМАГАННЯ.

УКРАЇНА — ҐАСМОНЕЯ 7:1 (1:0 4:1 2:0).

Змагання за мистецтво А-кляси. Висока і при цьому легка виграна України над Ґасмонеєю не є несподіванкою. Ґасмонея є слабою дружиною і не дорівнювала Україні ані самою їздою на леді, ані комбінаційною грою. При цім ґасмонейці не старалися навіть підїхати під ворота України, лише стріляли з далекої віддалі, а це, розуміється, не загрожувало поважно воротареві України. З грачів України, як звичайно, добрі оба Труші і відважний Сорокій, хоч і зазичив одинокі ворота. Видців, як на зиму, дуже багато, бо около 600. Суддя п. Франковський добрий.

Україна має ще розіграти мистецькі змагання з Чорними. Четверте місце в табелі має запевнене.

—o—

Листування Редакції.

Вп. Авторові замітки про пряшівське „Русское Слово“: Щиро дякуємо за цікаву вістку. Будемо дуже вдячні за всякі вістки із Закарпаття та Словаччини, які радо використаємо.

Вп. Дописувачеві з Горець, п. Чесанів: Не помістимо, бо з перегляду наших книг виходить, що Ви не є передплатником „Діла“.

НЕ ЗАБУДЬТЕ ПРИГАДАТИ СЕБЕ КУПУЮЧІЙ ПУБЛИЦІ.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр.

Субота, 13. I. год. 7·30 веч. „Івар Крюгер“.

Неділя, 14. I. год. 3·30 попол. „Гроші то не все“, — год. 7·30 веч. „Івар Крюгер“.

Театр Ріжнородностей.

Субота, 13. I. год. 7·30 веч. „Фотель 47“.

Неділя, 14. I. год. 3·30 попол. „Стефек“ год. 7·30 веч. „Фотель 47“.

Кіна.

АДРІЯ: „Кіноманіяк“ (Гарольд Льойд).
АПОЛЬО: „Пять хвилин перед шлюбом“.
АТЛЯНТІК: „Ґраф Заров“.
ВАНДА: „Волоцюга“.
КАСІНО: „Обід в 8-ій“.
КОЛІСЕЙ: „Прощання зі зброєю“; ревія „Карнавалове божевілля“.
КОПЕРНИК: „Шибеник із Естонії“.
МАРУСЕНЬКА: „Шибеник із Естонії“.
МІРАЖ: „Дика дівчина“ (Кляра Бов).
МУЗА: „Остання цариця“.
ПАЛЯС: „Велика княжна Олександра (з Еріксою та Шлезаком).
ПАН: „Ревізор“ (Власта Буріян) і ревія.
ПАСАЖ: „Білий вожд“, „Князеві любощі“.
ХИМЕРА: „Божевільна ніч у Зоо“.
СТИЛЕВЕ: „Мусиш бути моєю“ та ревія „Шпиталь гумору.
УТІХА: „Арсен Люпен“ і ревія.

Закордонне радіо.

Субота, 13. січня 1934.

Льондон (355,9) 20·30 Муринські пісні, 22·25 „Трубадур“ оп. Вердія, **Відень** (517,2) 12·00 Концерт, 17·40 Скрипка, **Братислава** (279,3) 12·35 Концерт, 20·05 „Акробати“ оп. Провазніка, **Прага** (345,2) 17·25 Спів, 19·25 Словацькі пісоньки, **Гільверзум** (296) 16·10 Концерт орхестри, 20·55 Спів, **Білгород** (430,4) 17·00 Популярні пісоньки, **Кеніґсвустерґгавзен** (1634,9) 17·20 Танкова музика, **Будапешт** (550,5) 13·30 Циг. музика, 18·45 Музика, Спів, **Рим** (441,2) 12·30 Концерт.

Неділя 14 січня 1934.

Відень (517,2) 11·20, 20·00 Концерт, 15·25 Камеральна музика, **Братислава** (279,3) 18·20 Спів, **Копенгаген** (281,2) 20·00 „Орфей у пеклі“ оп. Офенбаха, **Білгород** (430,4) 13·00 Пісоньки. **Ковно** (1935) 18·50, 20·10 Спів, **Гайльсберг** (276,5) 12·00 Концерт, **Кеніґсвустерґгавзен** (1634,9) 20·00 „Фіделіо“ оп. Бетовена, **Будапешт** (550,5) 17·00 Спів, 21·40 Концерт, **Рим** (441,2) 20·40 „Сантареліна“ оп. Герве.

Львівське радіо.

Субота, 13 січня 1934.

7·00—8·00 Ранішна авдиція, 12.05, 12·33 Сальонова музика, 15·25, 18·20 Ґрамофон, 15·30 Господарські вісти, 16·00 Авдиція для хорих, концерт орхестри, 16·40 Лекція фр. мови, 18·00 Польська наука й освіта в літах неволі, 18·40 Спів (Ліповська), 19·03 Музичні новини, 19·15 Всячина, 19·25 Рецитації поезій, 19·40, 19·43 Спортові вістки, 19·55 Сільва рерум, 20·00 Легка музика, Спів (Од. Васель, тенор), 21·00 Техн. скринька, 21·20 Шопенівський концерт, 22·05 Краківські витинанки, 23·05 Танкова музика.

Неділя, 14. січня 1934.

9·00—0·54 Ранішня авдиція, 12.15, 13·12 Музичний поранок, 13·00 Як уложити статут кооперативи праці, 15·00 Лісова скринька, 14·16 Огляд ринків рільних продуктів, 14·30 Нар. музика з грамофону, 15·00 Кооперативи здоровля в Юґославії 15·20 Концерт сальонової орхестри, 16·00 Для дітей „Казка про Попелюшку“, 16·30 Славні артисти (ґрамофон) 16·45 „Хрестини“ новеля із сандомирського життя, 17·00 „Еміґрантки у Франції“, 17·15 Польська нар. музика (хор), 18·00 „Пан Борута“ муз. авдиція, 18·40 Спів (Чаплінський, барітон), 19·00 Балачка з молодими, 19·10 Всячина, 19·50 Ґрамофон, 20·00 Транс. з чеської Праги: Міжнародній концерт, 21·10 Перехід евр. радіостацій на нові хвилі, 21·25 На веселій львівській хвилі, 22·25, 22·26 Спортові вістки, 22·35 Танкова музика, 23·05 Найгарніші твори з грамофону.

—o—

БІРЖА.

ГРОШІ.

У Львові доляр у приватних оборотах 5·65 зол.

У Варшаві були такі курси: Льондон 28·98—29·00, Париж 34·87, Берлін 211·48, Цюріх 172·32, Амстердам 357·57, Нюйорк кабель 5·70 і пів, Нюйорк чеки 5·69.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Кружок „Рідної Школи“ ім. А. Яконовича враз з філією Учительської Громади в Станиславові відкриють з днем 1. лютого 1934 **підготовний коедукаційний курс** до вступного іспиту до I кл. гімназії нового типу для хлопців і дівчат, що покінчили або кінчать VI. кл. всел. шкіл. Для дітей з сільських шкіл зорганізується окремий курс. Місячна оплата від 10 до 5 зол. Убогі, талановиті діти дістануть знижку. Діти з провінції найдуть дешеве приміщення в Селянських Бурсах та Інститутах. Зголошення приймає та дає інформації: П. Мороз, проф. дів. гімн. Р. Ш. в Станиславові, вул. Липова ч. 82. 890 2—2

Загальні Збори Товариства „Взаїмна Допомога“ неприйнятих до служби службовиків і емеритів, відбудуться при вул. Задвірянській ч. 10. дня 4 лютого 1934 в год. 15 (3 попол.). При браку потрібної кількости членів в год. 16 (4 попол.) без огляду на число членів. На порядку дня: 1) Відчитання протоколу. 2) Звіт з діяльности, касовий і Контр. Комісії, 3) Вибір Виділу і Контр. Комісії, 4) Біжучі справи, 5) Внески і Запити. Львів д. 10. I. 1934. Виділ: Павлюк, голова Гарасюк, секр.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ЛИШЕ у виробні **ФРАЙЛІХА** фіранки від 5.60 ручної роботи філе за безцін, ковдри 9.80, брокати від 2.90, Львів, Сикстуська 21. 660 6 7—?

ГОДИННИК Твій зіпсутий? Дешево, скоро і солідно направить фірма Вандер, Сикстуська 33. 822 a 3—3

ЛЕЩАТАРСЬКІ УБРАННЯ, найновіші крої, найліпша робота, найнижчі ціни. „ПАЛЮМ“, Гетьманська 22, побіч Промислового Музею. 13/47 14-?

МАШИНИ до писання українські і українсько-польські продасть оказійно: „Машинополь“ Сикстуська 9. 1—2 934

ПАННА інтеліґентна, здорова, терпелива, знайде зараз заняття при 5-місячній дитині. Зголошення подаючи умови слати: Лісничий, Сопіт, почта Підгородці, коло Синевідська В. 1—2. 935

ДОБРА станція для учениць. Піяніно до вжитку. Відомість Львів, Піскова 3а I п. м. 3. 1—2 939

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

VII Звичайні Загальні Збори

Товариства „Український Фонд Воєнних Вдовиць і Сиріт“ у Львові

відбудуться в суботу дня 10. лютня 1934 р. в год. 17-тій (5-тій вечером) в домівці „Лікарського Товариства“ при вул. Руській ч. 3/II, з таким порядком нарад:

1) Відчитання протоколу з попер. Заг. Зборів;
2) Звіт з діяльности за 1933 рік;
3) „ скарбника;
4) „ Ревізійної Комісії;
5) Дискусія й уділення абсолюторії Управі Тов-а;
6) Вобір членів Управи і Ревізійної Комісії;
7) Внески і запити.

УВАГА: Якщо в означеному часі не буде вимаганого статутом комплету, тоді Збори відбудуться того самого дня, в тім самім льокалі та з тим самим порядком нарад в год. 18·30 з важністю рішень без огляду на число учасників (§ 12. т. 2).

І. Рудницький, в. р. голова — О. Стецура, в. р. секретар

ЦІННИК ОГОЛОШЕНЬ У ЩОДЕННИКУ „ДІЛО“.

Розмір часопису: 3 текстові шпальти і 4 оголошеневі шпальти.

1 мм. одношпальтовий або його місце в рубриці оголошень . . . . . зол. 0.35
1 „ одношпальтовий в тексті і новинках . „ 0·60
„ на першій сторінці . „ 0·80

Дрібні оголошення від слова:
матримоніяльні і приват. кореспонденція по зол. 0.15
купно, продаж, винаєм і т. п. . . . „ 0·10
шукаючі праці . . . . „ 0·07
слова товстим друком подвійно.

Остання сторінка 1/1 . . . . . зол. 480·—
„ „ 1/2 . . . . . „ 250·—
„ „ 1/4 . . . . . „ 130·—
„ „ 1/8 . . . . . „ 70·—

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“. Львів, Ринок 10.